

**KOMUNIKACIJA I PARTNERSTVO S RODITELJIMA U UVJETIMA
PANDEMIJE COVID-19**

prof. dr. sc. Sonja Kovačević, Filozofski fakultet u Splitu¹¹⁷
Sara Pivac mag. paed., DV Cvrčak, Filozofski fakultet u Splitu¹¹⁸
Danijela Dujmović Šućur mag. praesc. educ.

Apstrakt: Jedna od bitnih dimenzija obrazovne prakse je upravo učinkovita komunikacija koja je preduvjet za razvoj kvalitetnog partnerstva roditelja i odgojitelja. Pandemija virusa COVID-19 uvjetovala je mnogo promjena u sustavu predškolskog odgoja i obrazovanja te postala katalizator novih načina komuniciranja. S obzirom na to da su epidemiološke mjere bile imperativ, došlo je do modernizacije komunikacije koja omogućuje trenutnu vidljivost poslanih informacija. Digitalna tehnologija postala je neizbježan čimbenik u razvoju komunikacije i jačanju partnerstva odgojitelja i roditelja. U izazovnim vremenima pandemije, profesionalno djelovanje i kvalitetna praksa zahtijevaju fleksibilnog odgojitelja koji posjeduje digitalne kompetencije. Nameće se potreba za revidiranjem određenih stavova, reorganizacijom i implementiranjem novih metoda rada koje uključuju digitalnu tehnologiju i nove alate za komunikaciju. Dužnost odgojitelja je bila upoznati roditelje s novim načinom rada kako bi sudjelovali u kreiranju kurikuluma vrtića u svrhu postizanja zajedničkog cilja, a to je optimalan i cjelovit razvoj djeteta.

Cilj ovog istraživanja je bio ispitati stavove odgojitelja o samoprocjeni digitalnih kompetencija, o načinima komunikacije i kvaliteti partnerstva s roditeljima u epidemiološki ograničenim uvjetima. U istraživanju je sudjelovalo 145 odgojitelja. Zaključno, odgojitelji se vrlo visoko procjenjuju o posjedovanju digitalnih kompetencija za korespondenciju s roditeljima, smatraju se kompetentnima za upotrebljavanje digitalnih alata, a komunikaciju s roditeljima tijekom pandemije COVID-19 procjenjuju kvalitetnom. Odgojitelji uviđaju važnost profesionalnog usavršavanja kako bi bili spremni odgovoriti na izazove današnjice. Kontinuitet rada nije bio narušen jer su odgojitelji u odgojno-obrazovnom procesu bili spremni na učenje i prilagođavanje novonastalim situacijama. Nakon krize koju je izazvala pandemija bolesti COVID-19 jasno je da smo već zakoračili u digitalnu transformaciju, kao novu odgojno-obrazovnu paradigmu, koja je zasigurno postala jedna od ključnih strateških ciljeva za unaprjeđenje odgojno-obrazovnog procesa.

Ključne riječi: komunikacija, partnerstvo, pandemija, predškolske ustanove

UVOD

Pandemija virusa COVID-19 iznenadila je cijeli svijet i uvjetovala mnogo promjena u sustavu predškolskog odgoja i obrazovanja. Odgovorno ponašanje postalo je imperativ. Trebalo se prilagođavati novim mjerama na privatnom i poslovnom planu, koje su skoro svakodnevno donosili Ravnateljstvo civilne zaštite i Stožer civilne zaštite Republike Hrvatske. Vrtić, mjesto radosnog življenja i učenja djece, postalo je mjesto s mnogim ograničenjima. Promjene koje su uvedene u odgojno-obrazovni sustav bile su nužni preduvjet postizanja sigurnijih uvjeta za boravak djece i djelatnika dječjih vrtića. „Kvalitetna komunikacija jedna je od ključnih elemenata razvoja kvalitetnog partnerstva između odgojitelja i roditelja“ (Rogulj, 2019:13). U izazovnom razdoblju pandemije

¹¹⁷ sonja@ffst.hr

¹¹⁸ spivac@ffst.hr

pokazalo se koliko je važno posjedovati profesionalne i digitalne kompetencije te koliko su one relevantne u komunikaciji s roditeljima. Fleksibilnost u radu odgojitelja i njihov pristup odgojno-obrazovnom procesu dokaz su da je vrtić „živi organizam“ koji osluškuje potrebe djeteta i roditelja bez obzira na uvjete i ograničenja koji im se nameću. Odgojno-obrazovni program potrebno je provoditi polazeći od stvarnih potreba djece i njihovih mogućnosti, u stalnoj dinamičnoj interakciji s obitelji i okruženjem, koristeći pri tom iskustva suvremenih koncepcija predškolskog odgoja i obrazovanja. Istraživački dio rada usmjeren je na odgojitelje i njihovu procjenu odnosa s roditeljima tijekom pandemije, kao i vlastitu samoprocjenu snalaženja u novonastalim uvjetima. U nastavku ovog rada opisani su cilj istraživanja, zadaci, mjerni instrumenti, postupak te sami rezultati.

KOMUNIKACIJA I PARTNERSTVO

U pokušajima sveobuhvatnog definiranja pojma komunikacije proizlazi upravo njena kompleksnost. Jedna od najčešćih definicija komunikacije u literaturi glasi: „komunikacija je oblik verbalnog i neverbalnog izražavanja emocija, dijeljenja informacija, misli, znanja i vještina“ (Karaca, 2016, prema Žitko, 2021:2). Drugim riječima, komunikacija je „interaktivni proces razdiobe različitih vrsta informacija među pojedincima“ (Karaca, 2016, prema Žitko, 2021:2). U komunikacijskom odnosu sudjeluju najmanje dvije ili više osoba; a odnos je obično obostran. Jedna osoba prenosi informaciju, a druga ili više njih tu informaciju prima te odgovara na djelotvoran način. S druge strane, jednosmjerni prijenos informacija nazivamo informiranje (Bratanić, 1993, prema Rogulj, 2019). Također, važno je posjedovati vještine slušanja i promatranja u svrhu razumijevanja poruka (Lupis, 2002). Potrebno je istaknuti da je komunikacija bitan element čovjekova sporazumijevanja, suradnje i ukupnog djelovanja u društvu (Marojević Glibo i Topić Stipić, 2019), te kao takva u kontekstu predškolskih ustanova predstavlja „ključ izgradnje pozitivnih odnosa s roditeljima“ (Olender, Elias i Mastroleo, 2010, prema Rogulj, 2019:23).

U kontekstu odgojno-obrazovne ustanove važna je interpersonalna komunikacija, odnosno „interakcija ili međusobno djelovanje dviju ili više osoba licem u lice, uz mogućnost trenutnog dobivanja povratnih informacija“ (Marojević Glibo i Topić Stipić, 2019:85). Uključivanjem drugih sudionika u komunikacijski proces, interpersonalna komunikacija se proširuje na oblik grupne komunikacije s osobama koje imaju iste zajedničke ciljeve ili se identificiraju s grupom, što se odnosi i na grupe u digitalnim medijima i aplikacijama (Rogulj, 2019). U vrtićima se velika važnost pridaje suradnji s roditeljima, jer je obitelj osnovni čimbenik odgoja, prvi sustav u kojem se dijete razvija i raste te stječe prve spoznaje o sebi i svijetu te usvaja prve vrijednosti. Svaka obitelj sa sobom nosi određene specifičnosti, kulturu i tradiciju što dodatno obogaćuje vrtić kao ustanovu te doprinosi njegovoj raznolikosti (NKRPOO, 2015). Komunikacija u vrtiću odvija se najčešće standardnim, tradicionalnim oblicima: individualni i zajednički roditeljski sastanci te skupni oblici druženja roditelja, djece i odgojitelja kao što su završne svečanosti, izleti, radionice ili oglasni kutići za roditelje. Roditelji sve više priželjkuju modernizaciju komunikacije putem aplikacija ili društvenih mreža jer takav način omogućava trenutnu vidljivost poslanih podataka. Dužnost odgojitelja je upoznati roditelje s načinom rada odgojno-obrazovne ustanove i njenom kulturom te omogućiti sudjelovanje u kreiranju kurikuluma ustanove (Mavračić Miković, 2019). U svrhu izgradnje kvalitetne komunikacije potrebno je definirati pravila ili etički kodeks komunikacije koji će vrijediti i za roditelje i za odgojitelje.

Misija predškolskih ustanova je priprema djece za cjeloživotno učenje uvažavanjem njihovih prava, individualnih interesa i razvojnih potreba te stvaranje kvalitetnijih uvjeta za odgoj i učenje djece potičući njihov cjelovit razvoj. Kako bi osigurali djetetov cjelovit razvoj te primjereno odgovarali na individualne i razvojne potrebe djeteta suradnja s roditeljima je neodvojivo povezana. Autorica Ljubetić (2014) partnerstvo je definirala kao „najvišu razinu suradničkih odnosa pojedinaca iz obiteljske zajednice i vrtića/škole usmjerenih na postizanje zajedničkog cilja, a koji se odvijaju u određenom kontekstu i imaju određeno vrijeme trajanja“ (Ljubetić, 2014 str.4). Preduvjeti za kvalitetno partnerstvo podrazumijevaju „međusobno poštovanje i uvažavanje, ravnopravnost, aktivno slušanje, dvosmjernu komunikaciju, odgovornost te želju, energiju i vrijeme sudionika uložene u postizanje zajedničkog cilja“ (Ljubetić, 2014, str.4). Komunikacija u odnosu mora biti kontinuirana makar i u razmjeni svakodnevnih informacija. Ljubetić (2014) navodi i mnogobrojna istraživanja, izrađena s ciljem utvrđivanja najvažnijih elemenata partnerstva, a ona su: poštenje, poštovanje,

vjerovanje, otvorena komunikacija, fleksibilnost, aktivno slušanje, dijeljenje informacija i neosuđivanje. Grupiranjem karakteristika dobivene su tri „dimenzije partnerstva“ koje ga određuju, a to su: jednakost, poštovanje i stil komunikacije (Dunst i Trivette, 2010 prema Ljubetić, 2014:4). Pedagoška literatura ukazuje na potrebu distinkcije pojma suradnje i pojma partnerstva. U partnerstvu se očituje ravnopravnost svih uključenih subjekata, dok je suradnja odnos u kojem suradnici mogu biti u određenom hijerarhijskom odnosu (Wit, 2005, prema Mohorić i Nenadić-Bilan, 2019). Nadalje, partnerstvo je „smislena suradnja roditelja i ustanove u kojoj obje strane međusobno savjetuju i daju potporu jedni drugima“ (Wit, 2005, prema Mohorić i Nenadić-Bilan, 2019:250). Ta potpora mora biti cjelovita, a ne parcijalna. U suprotnom bi mogao izostati najvažniji rezultat, a to je osiguravanje cjelovitog i optimalnog razvoja djeteta. Partnerski odnos podrazumijeva dobro informiranje roditelja o njihovim pravima i obvezama. Inicijativa u partnerstvu je nadopunjujuća i obostrana, a komunikacija otvorena i iskrena, podržavajuća te kontinuirana tijekom cijelog vremena boravka djeteta u ustanovi do polaska u školu (Ljubetić, 2014). Partnerstvo s roditeljima je dugotrajan proces u kojem očekivanja moraju biti jasna, a ciljevi zajednički - primjereno odgovaranje na individualne i razvojne potrebe djeteta. Tako uloga roditelja više nije pasivna, nego aktivna i ravnopravna što pomaže u jačanju roditeljskih kompetencija (Ivaštanin i Vrbanec, 2015).

Profesionalno djelovanje i kvalitetna praksa zahtijevaju odgojitelja koji je kompetentan i osjetljiv za potrebe djece i roditelja, posebice u izazovnim vremenima kao što je pandemija. U svrhu uspješnog stvaranja ravnopravnih, partnerskih odnosa potrebno je promišljati o novim načinima uspostavljanja komunikacije. Uloga odgojno-obrazovnih djelatnika je bila povezati djecu, roditelje i odgojitelje putem osmišljenih aktivnosti koristeći digitalnu tehnologiju i alate kao što su *WhatsApp*, *Viber*, elektronička pošta te ostale platforme koje komunikaciju čine bržom, funkcionalnijom i lako dostupnom (Mavračić Miković, 2019). Kvalitetno partnerstvo podrazumijeva trenutnog stanja odnosa. Samoevaluacija mora biti intrinzično motivirana jer samo tako postaje profesionalni proces putem kojeg se kapaciteti usmjeravaju na razvoj cjelokupnog konteksta, ali i pojedinih segmenata važnih za razvoj optimalnih uvjeta za razvoj djece (Ljubetić, 2014). Kontinuiranom (samo)refleksijom, stvara se i razvija kultura ustanove koja je u skladu s djetetovom prirodom i potrebama, a odnosi se na oblikovanje odgojno-obrazovne zajednice koja uči u suradnji s drugima te kontinuirano radi na unaprjeđenju odgojno-obrazovne prakse, kao i na razvoju kurikulumu.

UTJECAJ PANDEMIJE VIRUSA COVID-19 NA PREDŠKOLSKE USTANOVE

Tijekom razdoblja pandemije, svi djelatnici i sudionici odgojno-obrazovnog procesa trebali su promišljati na koje načine osigurati psihološku otpornost i vlastiti osjećaj zadovoljstva kod djeteta, uspješno funkcioniranje uz postojeće epidemiološke mjere i preporuke, razvoj potencijala i socijalnih kompetencija. Visokorizične aktivnosti prijenosa Sars-CoV-2 uključuju sudjelovanje u grupnim aktivnostima, dijeljenje hrane, boravak u zatvorenom prostoru, slijedom čega možemo zaključiti da su predškolske ustanove visokorizična mjesta boravljenja (Cevik, Kuppalli, Kindrachuk i Peiris, 2020). Djeca su putem medija i društvenih razgovora bila izložena velikim količinama informacija o pandemiji, mijenjala im se svakodnevna rutina, količina tjelesnih aktivnosti i društveno okruženje što je uzrokovalo povećani stres i tjeskobu kod djece. Vrtić, mjesto življenja, igre i učenja, postao je okruženje s određenim ograničenjima. Organizacija rada je promijenjena na način da se smjene odgojitelja što manje preklapaju čime je umanjena kvaliteta samog rada. Striktni vremenski, organizacijski i prostorni čimbenici nisu primjereni u vrtiću jer ograničavaju individualne ritmove učenja djece, ali u uvjetima pandemije su bili nametnuti zbog sigurnosti i zdravlja. Stroge mjere su se odnosile na fizičku distancu odgojitelja i djece, razmaknute stolove, udaljene ležaljke po epidemiološkim kriterijima itd. Dijete bi dovodio samo jedan roditelj do ulaza u vrtić gdje bi ga preuzeo djelatnik vrtića i izmjerio mu temperaturu. Donošenje igraćaka iz kuće nije bilo dopušteno. U svrhu boljeg razumijevanja i poštivanja mjera, na nekoliko mjesta u vrtiću bile su slikovne upute s preporukama. Čišćenje prostora, posebice dodirnih površina poput umivaonika, kvaka, prekidača, stolova bilo je neophodno dezinficirati nekoliko puta u danu. Svakodnevno se vodila evidencija mjerenja temperature, za djelatnike i djecu. U slučaju sumnje na zarazu postupa se prema protokolu koji je u nadležnosti zdravstvenih voditelja. Gostovanja lutkarskih kazališta i ostalih vanjskih suradnika bila su zabranjena, završne svečanosti bile su bez prisutnosti roditelja i rodbine, a nisu se

smjeli organizirati izleti niti kreativne radionice s roditeljima. Zatvaranje odgojnih skupina pa i cijelog objekta zbog kontakta s pozitivnom osobom bila je uobičajena praksa. Za odgojitelje je to bio veliki izazov jer su morali pronalaziti nove načine komunikacije, osmišljavati materijale i aktivnosti za rad kod kuće, slati ih roditeljima te im biti podrška. Kontinuitet rada nije bio narušen ni za vrijeme karantene jer su odgojitelji i ostali djelatnici u odgojno-obrazovnom procesu bili spremni na učenje i prilagođavanje novonastaloj situaciji. Nacionalni kurikulum naglašava važnost kvalitetne, izravne i ohrabrujuće dvosmjerne komunikacije između roditelja i odgojitelja s ciljem osiguranjem potpore cjelovitom razvoju djeteta (NKRPOO, 2015). Učinkovita komunikacija je nužna za stvaranje suradnje između vrtića i roditelja. Čimbenik partnerstva obitelji i šire zajednice s odgojno-obrazovnim ustanovama u uvjetima pandemije je narušen. Poseban naglasak u uvjetima pandemije bio je na digitalnim kompetencijama te na socijalnoj i građanskoj kompetenciji.

Autori Yildiz, Kilic i Acar (2022) smatraju kako je teško utvrditi prave posljedice pandemije na predškolski sustav. Nepredviđeni prijelaz na digitalnu tehnologiju iznenadio je sve sudionike u odgojno-obrazovnom procesu te preispitao uloge i kompetencije koje bi svaki odgojitelj trebao imati. S obzirom na gore navedene mjere za sprječavanje širenja bolesti COVID-19, u vrtićima se sve češće upotrebljavaju suvremeni oblici komunikacije koje Rogulj (2019) dijeli na tekstualne poruke - SMS, elektroničku poštu, *Web* stranicu, *Facebook*, *Viber* i *WhatsApp*. Tehnologija je sudionicima u odgojno-obrazovnom procesu dala priliku za istraživanje novih načina komuniciranja koje imaju moć unaprijediti odnose, pružajući jednostavne i učinkovite metode prijenosa informacija. Svjetski obrazovni sustavi bili su iznenadno prekinuti i pogođeni zbog velikog porasta oboljelih. Dogodio se svojevrsni odgojno-obrazovni eksperiment jer su se uključili raznovrsni mediji - radio, televizija, te ostale platforme - *Microsoft Teams*, *Google Meet*, *Zoom*, *Classroom*, *Moodle*, a sve u svrhu nastavka obrazovanja djece. Pandemija je pogoršala postojeće nejednakosti i izazvala „digitalni jaz“. Tisuće obitelji zbog niske razine digitalnih kompetencija, lošijih materijalnih uvjeta i slabe dostupnosti interneta nisu uspostavile uspješnu komunikaciju (Carrión-Martínez, Pinel-Martínez, Pérez-Esteban, Román-Sánchez, 2021). Učinkovita komunikacija je u središtu partnerstva roditelja i odgojitelja te kao takva bitna je dimenzija obrazovnih praksi. Digitalna komunikacija je u uvjetima COVID-19 postala neizbježna. Smatra se da će u budućnosti upotreba digitalnih alata biti još izraženija i učinkovitija jer se broj medija i tehnologija povećava, a pokazali su se kao izvrstan posrednik u poticanju učinkovitosti partnerstva između roditelja i odgojitelja (Chen i Rivera-Vernazza, 2022). Većina dosadašnjih studija o razvoju komunikacijskih platformi navodi njihove pozitivne aspekte jer se povećava broj uključenih roditelja, ali platforme nikako ne mogu zamijeniti komunikaciju uživo, licem u lice (Wasserman i Zwebner, 2017).

Tema pandemije u predškolskim ustanovama nedovoljno je istražena, ali se stručnjaci slažu da će se posljedice proteklih događanja tek s vremenom pokazati. Autor Yildirim (2021) navodi izazove predškolskog odgoja s kojima su se susretali roditelji kao što su: smanjena motivacija, financijske poteškoće i nedostatak materijala. Jurčević Lozančić i Kudek Mirošević (2021) su u jednoj studiji o izazovima partnerstva u odgojno-obrazovnim ustanovama za vrijeme COVID-a zaključili kako su godine radnog iskustva i stručna sprema povezane s kvalitetom partnerske suradnje u vrijeme pandemije u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Odgojitelji sa dužim radnim iskustvom smatraju se manje kompetentnima u korištenju digitalne tehnologije. Smatraju da je važno obogatiti inicijalno obrazovanje odgojitelja i raditi na profesionalnom usavršavanju kako bi bili spremni odgovoriti na izazove današnjice. Digitalna transformacija postaje nova obrazovna paradigma. Pandemija je ubrzala novi obrazovni model i to istovremeno u cijelom svijetu, neovisno o osposobljenosti kadra ili materijalnim uvjetima pojedinih država (Carrión-Martínez i sur., 2021). S obzirom na nove vrste informacijsko-komunikacijskih tehnologija, nameće se potreba za revidiranjem inicijalnog obrazovanja odgojitelja (Angeli i Valanides, 2005, prema Rogulj, 2019). „Za izgradnju kvalitetnog odnosa potrebno je posjedovanje komunikacijskih i kreativnih vještina“ (Rockwell, Andre i Hawley, 2010 prema Rogulj, 2019:41). „Digitalna tehnologija neizbježan je čimbenik u razvoju komunikacije koji može olakšati i unaprijediti prenošenje informacija između odgojitelja i roditelja“ (Rogulj, 2019:3), a što se u pandemiji COVID-19 pokazalo kao izvrstan medij za uspješnu komunikaciju.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Cilj i problem istraživanja

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati stavove odgojitelja o načinima komunikacije i zadovoljstvu ostvarenog partnerstva s roditeljima u uvjetima pandemije COVID-19. Istraživanje je provedeno u svrhu samoprocjene odgojitelja o kompetentnosti korištenja digitalne tehnologije. Ujedno se željelo ispitati je li partnerstvo, kao bitna komponenta u odgojno-obrazovnom procesu, bilo narušeno te kakva je bila komunikacija s roditeljima.

Iz navedenog cilja izdvojeni su sljedeći problemi istraživanja:

1. Analizirane su procjene odgojitelja o posjedovanju vještina za digitalnu komunikaciju, kako se ista odvijala i uz kakve povratne informacije roditelja
2. Ispitani su stavovi odgojitelja o partnerstvu s roditeljima tijekom pandemije

Sudionici, instrumenti i postupak istraživanja

Istraživanje se provodilo sudjelovanjem ispitanika (odgojitelja) putem anonimnog anketnog *Google* upitnika u srpnju 2022. godine pod nazivom „Komunikacija i partnerstvo s roditeljima u uvjetima pandemije COVID-19“, a koji se sastoji od 23 čestice. Za mjerenje stavova ispitanika korišten je anketni upitnik s Likertovom ljestvicom u rasponu od 1 do 5 gdje je: 1 = uopće se ne slažem, 2 = ne slažem se, 3 = niti se slažem niti se ne slažem, 4 = slažem se i 5 = u potpunosti se slažem. U istraživanju je sudjelovalo 145 sudionika od čega 143 žene (98.6%) i 2 muškarca (1.14%). Raspon životne dobi ispitanika bio je od 23 do 64 godine.

Rezultati istraživanja i rasprava

U prvom dijelu upitnika odgojitelji su procjenjivali vlastite digitalne kompetencije, dok se drugi dio upitnika sastojao od tvrdnji koje su se odnosile na procjenu komunikacije i partnerstva za vrijeme COVID-19 pandemije. „Čovjek mora trajno učiti kako bi bio u mogućnosti pratiti promjene“ (Maravić, 2003, prema Ljubić Klemše, 2021:37), što podrazumijeva „stjecanje dodatnih znanja i vještina s ciljem unaprjeđenja osobnih posebnosti i vještina iz svoje struke i sveukupnoga odgojno-obrazovnoga rada“ (Maravić, 2003, prema Ljubić Klemše, 2021:38). Tome u prilog ide rezultat samoprocjene odgojitelja od sveukupno 84,8% onih koji se slažu i onih koji se slažu u potpunosti s tvrdnjom o posjedovanju vještina potrebnih za uspješnu digitalnu korespondenciju s roditeljima. Nadalje, većina (77.2%) ih se smatra kompetentnima za korištenje digitalnih tehnologija. Slijedom navedenog opravdano je zaključiti da se odgojitelji visoko procjenjuju o posjedovanju digitalnih kompetencija za korespondenciju s roditeljima. Komunikacija s roditeljima se odvijala preko više digitalnih platformi. Najčešće je upotrebljavana aplikacija *WhatsApp*, nakon čega slijede telefonski pozivi, elektronička pošta i *Viber* aplikacija. Ovom odgovoru ide u prilog i istraživanje autora Aviva i Simon (2021) u kojem odgojitelji smatraju *WhatsApp* korisnom aplikacijom zbog lake dostupnosti i brze komunikacije. Osim navedene aplikacije, ispitanici su također koristili digitalne alate poput *Edmod-a* i *Zoom-a* za individualne razgovore s roditeljima. Većina ispitanika (49,7%) ističe kako nisu imali teškoća u *online* komunikaciji s roditeljima, dok se vrlo mali postotak ispitanika (2.8%) izjašnjava da su imali teškoća. Uvažavajući epidemiološke preporuke, najveći broj ispitanika (35.9% se slaže; 33.1% u potpunosti se slaže) se izjašnjava kako se komunikacija prilikom dovođenja i odvođenja djece iz vrtića značajno vremenski skratila. Veliki broj odgojitelja (54.5%) je slao tijekom *lockdowna* edukativne materijale za poticanje aktivnosti djece kod kuće, dok se njih 5.5%, izjašnjava kako to nisu radili.

Uvidom u dobivene rezultate može se zaključiti da se odgojitelji procjenjuju visoko kompetentnima u savjetovanju roditelja za aktivnosti kod kuće (43.4% ispitanika se slaže, a 46.2% se u potpunosti slaže). Većina ispitanika (28.3% se slaže; 20.7% se u potpunosti slaže) navodi kako su redovito dobivali povratne informacije od roditelja za provedene aktivnosti, međutim nije zanemariv

postotak onih koji se s time ne slažu (13.8% se ne slaže i 8.3% ispitanika se uopće ne slaže), što je puno bolja statistika od one koju navode autori Khan i Mikuska (2021). U njihovom istraživanju se navodi da je gotovo petina sudionika (18%) izjavila kako je samo nekoliko djece i roditelja bilo uključeno u povratne informacije. Većina odgojitelja navodi da su skloniji komunikaciji uživo, licem u lice, a samo njih 6.9% u potpunosti se slaže s tvrdnjom da je komunikacija kvalitetnija koristeći digitalne tehnologije. Ispitanici se u visokom postotku slažu (60.7%) da je komunikacija s roditeljima otežana zbog epidemioloških preporuka (preporučenog održavanja razmaka od 1.5 metra i nošenja zaštitne maske). Odgojitelji su bili pitani da procijene slaganje s tvrdnjom koja se odnosi na pridržavanje epidemioloških preporuka (udaljenost, nošenje zaštitne maske) od strane roditelja tijekom komunikacije s njima. Iako se velika većina slaže s tvrdnjom (59.3%), bilo je i roditelja koji nisu poštivali epidemiološke mjere (15,8%). Dječji vrtić, kao fleksibilna ustanova, morao se prilagoditi novim izazovima, ograničenjima i uvjetima rada. Pedagozi i zdravstveni voditelji svakodnevno su radili na organizaciji odgojno-obrazovnog rada kako bi ustanova što bolje funkcionirala. Visok je postotak odgojitelja (90.4%) koji su redovito prosljeđivali obavijesti zdravstvenih voditelja te su na takav način informirali roditelje o promjenama koje je odredio Stožer i HZJZ. Vrlo visoka su slaganja ispitanika (56.6%) s tvrdnjom koja se odnosi na zadovoljstvo komunikacije s roditeljima tijekom COVID-19 pandemije. S komunikacijom u pandemiji nije zadovoljno 9.6% odgojitelja. Zbog epidemioloških ograničenja, roditeljima nije bilo dopušteno boraviti u ustanovi niti se sastajati s odgojno-obrazovnim djelatnicima uživo (Chen i sur., 2020; HZJZ, 2020), osim prilikom dovođenja i odvođenja djece u vrtić. Za razliku od grupnih okupljanja roditeljskih sastanaka, predavanja i radionica, individualni sastanci s roditeljima uz poštivanje epidemioloških mjera su se održavali, što potvrđuje činjenica da se više od polovice (63.4%) odgojitelja u potpunosti složilo s tvrdnjom da su se individualni razgovori s roditeljima odvijali kao i prije pandemije. Kvalitetni partnerski odnos podrazumijeva permanentno informiranje i putem pisanih materijala poput brošura i letaka te na takav način osnažuje i podržava odgovorno roditeljstvo (NKRPOO, 2015). Gotovo na tjednoj razini vrtić je dobivao nove preporuke i smjernice o protokolima ponašanja u vrtiću (HZJZ, 2020) pa je informativni pano bio mjesto redovitog ažuriranja novih informacija, s čime se u potpunosti slaže 72,4% odgojitelja. Analiza podataka pokazala je da većina odgojitelja (54.5%) smatra kako je partnerstvo narušeno u uvjetima pandemije te su visoka slaganja (53.1%) u mišljenjima kako su epidemiološke mjere negativno utjecale na partnerstvo s roditeljima i ostalim sudionicima u odgojno-obrazovnom procesu.

ZAKLJUČAK

Pandemija virusa COVID-19 uvjetovala je mnogo promjena u sustavu predškolskog odgoja i obrazovanja te primorala odgojno-obrazovne stručnjake na intenzivnu uporabu digitalne tehnologije u svrhu bolje komunikacije. Protok informacija odvijao se brže putem dostupnih platformi i medija, a odgojitelji su ih uspješno koristili kako bi ostali povezani s roditeljima i informirali ih o svim potrebnim smjernicama i preporukama. Profesionalno djelovanje i kvalitetna praksa zahtijevaju odgojitelja koji je kompetentan i osjetljiv na potrebe djece i roditelja, posebice u izazovnim vremenima kao što je pandemija. Cilj ovog istraživanja je bio ispitati stavove odgojitelja o samoprocjeni digitalnih kompetencija, o načinima komunikacije i kvaliteti partnerstva s roditeljima u epidemiološki ograničenim uvjetima. Istraživanje je pokazalo da se odgojitelji visoko procjenjuju o posjedovanju vještina za komunikaciju i korištenju digitalnih alata. Aplikacija *WhatsApp* je bila neophodna, korisna i najviše korištena za komunikaciju s roditeljima. Dječji vrtić morao se prilagoditi novim uvjetima rada što se negativno odrazilo na partnerstvo s roditeljima s čime se slažu odgojitelji u ovom istraživanju. Suradnja s roditeljima i širom društvenom zajednicom bila je znatno osiromašena. Partnerstvo s roditeljima bitan je čimbenik u odgojno-obrazovnom radu, a preduvjet uspješnog partnerstva je otvorena, podržavajuća i ravnopravna komunikacija kako bi informacije o djetetu mogle nesmetano i dvosmjerno cirkulirati, a sve u svrhu zadovoljavanja specifičnih potreba djece. Pozitivno je što kontinuitet rada za vrijeme pandemije nije bio narušen jer su odgojitelji u odgojno-obrazovnom procesu bili spremni na učenje i prilagođavanje novonastalim situacijama upotrebljavanjem digitalnih alata. Jedno od načela NKRPOO je otvorenost za kontinuirano učenje i spremnost na unapređivanje prakse. Stručno usavršavanje obveza je svih odgojno-obrazovnih djelatnika dječjeg vrtića jer zbog složenosti posla, tj. slojevitosti zadaća u ostvarivanju ciljeva i provođenju suvremeno koncipiranog

predškolskog odgoja, zahtijeva cjeloživotno učenje. Kontinuirano unaprjeđenje odgojno-obrazovne prakse podrazumijeva intenzivan rad na profesionalnom razvoju odgojno-obrazovnih djelatnika, uključujući digitalne vještine, kako bi uspješno odgovorili na buduće izazove. Zakoračili smo u digitalnu transformaciju, kao novu odgojno-obrazovnu paradigmu, a koja je zasigurno postala jedna od ključnih strateških ciljeva za unaprjeđenje odgojno-obrazovnog procesa. Unaprjeđenje odgojno-obrazovnog rada složen je i zahtjevan proces koji svoje uporište nalazi u suvremenim znanstvenim spoznajama i dostignućima. Ovo istraživanje proizlazi upravo iz te pretpostavke te može poslužiti kao poticaj za provedbu daljnjih istraživanja o komunikaciji i partnerstvu u vrijeme izvanrednih životnih okolnosti kao što je to pandemija.

LITERATURA

1. Aviva, D. i Simon, E. (2021). WhatsApp: Communication between Parents and Kindergarten Teachers in the Digital Era. *European scientific journal. ESJ*, 17(12) URL: <https://doi.org/10.19044/esj.2021.v17n12p1> (pristup: 22.7.2022.)
2. Carrión-Martínez, J. J., Pinel-Martínez, C., Pérez-Esteban, M. D., & Román-Sánchez, I. M. (2021). Family and School Relationship during COVID-19 Pandemic: A Systematic Review. *International journal of environmental research and public health*. 18(21) URL: <https://doi.org/10.3390/ijerph182111710> (pristup: 30.7.2022.)
3. Cevik M., Kuppalli K., Kindrachuk J., Peiris M. (2020). *Virology, transmission, and pathogenesis of SARS-CoV-2. BMJ*. URL: <https://www.bmj.com/content/371/bmj.m3862.full> (pristup: 15.7.2022.)
4. Chen, J. J., & Rivera-Vernazza, D. E. (2022). Communicating Digitally: Building Preschool Teacher-Parent Partnerships Via Digital Technologies During COVID-19. *Early childhood education journal*, 1–15. Advance online publication. URL: <https://doi.org/10.1007/s10643-022-01366-7> (pristup: 9.7.2022.)
5. Hrvatski zavod za javno zdravstvo (2020). *Upute za sprječavanje i suzbijanje epidemije COVID-19 vezano za rad predškolskih ustanova, osnovnih i srednjih škola u školskoj godini 2020./2021.* URL: https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2020/03/Upute_vrtici_i_skole_24_08_2020_HZJZ-1.pdf (pristup:9.7.2022.)
6. Ivaštanin, I. i Vrbanec, D. (2015). Razvijanje partnerstva s roditeljima. *Dijete, vrtić, obitelj*, 21 (79), 24-25. URL: <https://hrcak.srce.hr/172747> (pristup: 30.7.2022.)
7. Jurčević Lozančić, A. i Kudek Mirošević, J. (2021). Izazovi partnerstva u ustanovama ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja u vrijeme pandemije koronavirusa. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*. 57 (1), 128-144. URL: <https://doi.org/10.31299/hrri.57.1.7> (pristup: 22.7.2022.)
8. Khan, T., & Mikuska, É. (2021). The first three weeks of lockdown in England: The challenges of detecting safeguarding issues amid nursery and primary school closures due to COVID-19. *Social sciences & humanities open*, 3(1), 100099. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2020.100099> (pristup: 22.7.2022.)
9. Ljubetić, M. (2014). *Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno-obrazovne ustanove i zajednice*. Zagreb: Element.
10. Ljubić Klemše, N. (2021). Obrazovna reforma i novi model stručnog usavršavanja učitelja u Republici Hrvatskoj. *Bjelovarski učitelj*. 26 (1-3), 34-45. URL: <https://hrcak.srce.hr/272559> (pristup: 3.8.2022.)
11. Lupis, N. (2002). Komunikacija. *Dijete, vrtić, obitelj*, 8 (28), 19-22. URL: <https://hrcak.srce.hr/181821> (pristup: 3.8.2022.)
12. Marojević Glibo, D. i Topić Stipičić, D. (2019). Načela uspješne komunikacije u zdravstvu. *Mostariensia: časopis za društvene i humanističke znanosti*, 23 (1), 81-93. URL: <https://hrcak.srce.hr/233779> (pristup: 4.8.2022.)
13. Mavračić Miković, I. (2019). Stavovi roditelja i odgojitelja o oblicima suradnje i partnerstva u dječjem vrtiću. *Didaskalos: časopis Udruge studenata pedagogije Filozofskog fakulteta Osijek*, 3 (3.), 69-84. URL: <https://hrcak.srce.hr/234848> (pristup: 3.8.2022.)

14. Mohorić, M. i Nenadić–Bilan, D. (2019). Učestalost i oblici suradnje odgojitelja i roditelja u katoličkim vrtićima u odnosu na javne i privatne dječje vrtiće u Zadarskoj županiji. *Obnovljeni Život*, 74. (2.), 249-260. URL: <https://doi.org/10.31337/oz.74.2.8> (pristup: 22.7.2022.)
15. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, NKRPPOO (2015). Zagreb, Republika Hrvatska, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
16. Rogulj, E. (2019). *Digitalne tehnologije u komunikaciji odgojitelja i roditelja*. Doktorski rad. Zagreb: Filozofski fakultet. URL: http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/10788/1/Rogulj_Edita.pdf (pristup: 22.7.202.)
17. Wasserman, E. i Zwebner, Y. (2017). Komunikacija učitelja i roditelja putem WhatsApp aplikacije. *Međunarodni časopis za istraživanje učenja, poučavanja i obrazovanja*, 16 (12), 1-12.
18. Yıldırım B. (2021). Preschool Education in Turkey During the Covid-19 Pandemic: A Phenomenological Study. *Early childhood education journal*, 49(5), 947–963. URL: <https://doi.org/10.1007/s10643-021-01153-w> (pristup: 10.8.2022.)
19. Yildiz, S., Kilic, G.N., Acar, I.H. (2022). Early Childhood Education During the COVID-19 Outbreak: The Perceived Changing Roles of Preschool Administrators, Teachers, and Parents. *Early Childhood Education Journal*. vol 51. 743-753. URL: <https://doi.org/10.1007/s10643-022-01339-w> (pristup:10.8.2022.)
20. Žitko, D. (2021). *Upotreba digitalne tehnologije u komunikaciji odgojitelja i roditelja*. Diplomski rad. Split: Filozofski fakultet

COMMUNICATION AND PARTNERSHIP WITH PARENTS IN THE CONDITIONS OF THE COVID-19 PANDEMIC

Abstract: *One of the essential dimensions of educational practice is effective communication, which is a prerequisite for the development of a quality partnership between parents and educators. The pandemic of the COVID-19 virus caused many changes in the preschool education system and became a catalyst for new ways of communication. Given that epidemiological measures were imperative, there was a modernization of communication that enables immediate visibility of the information sent. Digital technology has become an inevitable factor in the development of communication and the strengthening of the partnership between educators and parents. In the challenging times of the pandemic, professional activity and quality practice require a flexible educator who possesses digital competencies. There is a need to revise certain attitudes, reorganize and implement new work methods that include digital technology and new communication tools. The educator's duty was to introduce parents to a new method of working in order to participate in the creation of the kindergarten curriculum for the purpose achieving the common goal, which is the optimal and complete development of the child.*

The aim of this research was to examine the views of educators on self-assessment of digital competences, on communication methods and the quality of partnership with parents in epidemiologically limited conditions. 145 educators participated in the research. In conclusion, educators have a very high self-assessment of having digital competences for correspondence with parents, they consider themselves competent in using digital tools, and they consider communication with parents during the COVID-19 pandemic to be of high quality. Educators realize the importance of professional development in order to be ready to respond to today's challenges. The continuity of the work was not disturbed because the educators in the educational process were ready to learn and adapt to new situations. After the crisis caused by the COVID-19 pandemic, it is clear that we have already stepped into digital transformation, as a new educational paradigm, which has certainly become one of the key strategic goals for improving the educational process.

Keywords: *communication, partnership, pandemic, preschool institutions*